universitară

MARIA-BEATRICE BERNA

Dreptul internațional al drepturilor omului

Fundamente teoretice și jurisprudențiale

Editura Hamangiu
2025

27044

Maria-Beatrice BERNA

Dreptul internațional al drepturilor omului

Fundamente teoretice și jurisprudențiale

C-289846%

289846
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECĂ 2

Editura Hamangiu
2025

CUPRINS

Cuvânt-înainte ____ **XIII**

Capitolul I. Coordonate teoretice ale domeniului de studiu al drepturilor omului ____ **1**

Secțiunea 1. Provocări și dificultățile conceptuale inerente ____ *1*

Secțiunea a 2-a. De la dificultăți de conceptualizare la delimitări științifice ale sintagmei „drepturile omului" ____ *5*

Secțiunea a 3-a. Argumente în favoarea autonomiei științifice a domeniului drepturilor omului ____ *6*

Secțiunea a 4-a. Valorile umaniste ____ *7*

Secțiunea a 5-a. Avansarea unei definiții de lucru: binomul drepturi-obligații și caracterizarea acestora ____ *12*

Secțiunea a 6-a. Generații de drepturi ale omului ____ *19*

Secțiunea a 7-a. Emergența istorică a drepturilor omului: repere filosofice și religioase ____ *23*

Secțiunea a 8-a. Sisteme de protecție și promovare a drepturilor omului ____ *28*

Secțiunea a 9-a. Sisteme regionale de protecție a drepturilor omului ____ *30*

§1. Sistemul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa ____ 30

§2. Sistemul african ____ 40

§3. Sistemul islamic ____ 48

§4. Sistemul inter-american de protecție a drepturilor omului ____ 60

§5. Sistemul asiatic de protecție a drepturilor omului ____ 65

§6. Sistemul statelor din zona Pacificului ____ 69

Capitolul II. Sistemul Organizației Națiunilor Unite de protecție și promovare a drepturilor omului ____ **72**

Secțiunea 1. Coordonate generale ____ *72*

Secțiunea a 2-a. Instrumente internaționale fundamentale în domeniul drepturilor omului ale sistemului Organizației Națiunilor Unite ____ *74*

§1. Carta Organizației Națiunilor Unite ____ 74

§2. Declarația Universală a Drepturilor Omului ____ 76

§3. Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (PIDCP) și Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale (PIDESC) ____ 81

3.1. Observații preliminare asupra celor două Pacte Internaționale ____ 81

3.2. Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice ____ 84

3.3. Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale ____ 99

Secțiunea a 3-a. Alte instrumente și mecanisme internaționale în domeniul drepturilor omului ale sistemului Organizației Națiunilor Unite ____ *117*

§1. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială ____ 117

§2. Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei 123
§3. Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante 131
§4. Convenția cu privire la drepturile copilului 136
§5. Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități 149
Secțiunea a 4-a. Sistemul de mecanisme cu atribuții în domeniul drepturilor omului din cadrul Organizației Națiunilor Unite 160
§1. Contextul istoric și științific 160
§2. Consiliul Drepturilor Omului și mecanismele circumscrise activității acestuia 162
2.1. Consiliul Drepturilor Omului 162
2.2. Mecanismul Universal de Evaluare Periodică (UPR) 163
2.3. Comitetul Consultativ 164
2.4. Procedurile speciale: Raportorii ONU în domeniul drepturilor omului 164
2.5. Procedura plângerilor 167
2.6. Comisii internaționale de anchetă (*commissions of inquiry*) și misiuni de stabilire a faptelor (*fact finding missions*) 169
2.7. Mecanisme subsidiare ale Consiliului Drepturilor Omului 170
Secțiunea a 5-a. Alte mecanisme relevante ale comunității internaționale în domeniul drepturilor omului 172
§1. Înaltul Comisar ONU pentru drepturile omului 173
§2. Înaltul Comisar ONU pentru refugiați 174
§3. Organizația Internațională a Muncii 175
3.1. Considerente introductive 175
3.2. Structura de lucru a OIM 177
3.3. Activitatea normativă OIM 178
3.4. Proceduri și mecanisme de control 187
§4. Organizația Internațională pentru Migrație 189
§5. Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) 191
§6. Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) 192
§7. Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) 193
§8. Organizația Mondială a Sănătății (OMS) 194
Secțiunea a 6-a. Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă și dreptul la dezvoltare 195
Secțiunea a 7-a. Drepturile omului și mediul de afaceri 199

Capitolul III. Sistemul Consiliului Europei de protecție și promovare a drepturilor omului 204
Secțiunea 1. Coordonate generale 204
Secțiunea a 2-a. Structura instituțională 208

Secțiunea a 3-a. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale *216*
§1. Explicații introductive 216
§2. Elemente de conținut 218
2.1. Articolul 2. Dreptul la viață 218
2.2. Articolul 3. Interzicerea torturii 224
2.3. Articolul 4. Interzicerea sclaviei și a muncii forțate 229
2.4. Articolul 5. Dreptul la libertate și siguranță 234
2.5. Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil 237
2.6. Articolul 7. Nicio pedeapsă fără lege 242
2.7. Articolul 8. Dreptul la respectarea vieții private și de familie 245
2.8. Articolul 9. Libertatea de gândire, conștiință și religie 254
2.9. Articolul 10. Libertatea de exprimare 258
2.10. Articolul 11. Libertatea de întrunire și de asociere 265
2.11. Articolul 12. Dreptul la căsătorie 270
2.12. Articolul 13. Dreptul la un remediu efectiv 272
2.13. Articolul 14. Interzicerea discriminării 274
2.14. Articolul 1. Protocolul nr. 12. Interzicerea generală a discriminării 274
2.15. Articolul 15. Derogarea în caz de stare de urgență 277
2.16. Articolul 16. Restricțiile activității politice a străinilor 280
2.17. Articolul 17. Interzicerea abuzului de drept 281
2.18. Articolul 18. Limitarea folosirilor restrângerilor drepturilor 281
2.19. Protocolul nr. 1 282
2.20. Protocolul nr. 4 290
2.21. Protocolul nr. 6 296
2.22. Protocolul nr. 13 296
2.23. Protocolul nr. 7 296
Secțiunea a 4-a. Curtea Europeană a Drepturilor Omului *300*
§1. Precizări introductive 300
§2. Organizare 302
§3. Procedură 303
3.1. Unele precizări preliminare 303
3.2. Evaluarea admisibilității cererii 305
3.3. Reguli generale privind judecata de fond 307
3.4. Procedura hotărârilor pilot 309
§4. Hotărârile 310
§5. Avizele consultative 312
Secțiunea a 5-a. Protecția drepturilor economice, sociale și culturale la nivelul Consiliului Europei: Carta Socială Europeană și Carta Socială Europeană (Revizuită) *313*
§1. Precizări prealabile. Punerea bazelor sistemului juridic de protecție a drepturilor economice și sociale 313
§2. Dezvoltarea sistemului Cartei Sociale Europene 316

§3. Sistemul de control al drepturilor economice, sociale și culturale ___318
§4. Principii generale extrase din activitatea de control a Cartei Sociale Europene (Revizuite) ___322
Secțiunea a 6-a. Alte instrumente juridice ale Consiliului Europei ___325
§1. Convenția pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal ___325
§2. Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante ___330
§3. Convenția-cadru privind protecția minorităților naționale ___332
§4. Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare ___342
§5. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane ___349
§6. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice ___352
§7. Convenția-cadru a Consiliului Europei privind inteligența artificială și drepturile omului, democrația și statul de drept ___359

Capitolul IV. Sistemul Uniunii Europene de protecție și promovare a drepturilor omului ___369
Secțiunea 1. Coordonate generale ___369
Secțiunea a 2-a. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene ___372
Secțiunea a 3-a. Reglementările Uniunii Europene privitoare la ariile tematice circumscrise domeniului drepturilor omului ___378
§1. Inteligența artificială ___378
§2. Protecția persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile ___387
§3. Libertatea de circulație ___402
§4. Migrație și azil ___411
§5. Dreptul la un proces echitabil ___428
§6. Egalitate și nediscriminare ___439
§7. Protecția datelor cu caracter personal ___455

Bibliografie selectivă ___460